
נציבות פניות ילדים ונוער בהשמה
חוץ ביתית

דו"ח סיכום שנת 2025

נציבות
פניות ילדים ונוער
מקום בו בטוח לדבר

לילה בלי ירח

מאת : שירה גפן ואתגר קרת

"בבקר זוהר ספרה לאמא את הכל:

על ירח בורח, ינשוף כועס וחתול שאוהב לאכל,

על עצי מחטים מפחידים, רחובות ריקים ושוטר,

אבל בעקר היא ספרה לה על איש, שרצה שיהיה לו חבר."

איור : חנה, ילדה מהועדה המייעצת לנציבות פניות ילדים ונוער בהשמה חוץ ביתית

נציבות
פניות ילדים ונוער
מקום בו בטוח לדבר

דבר

פתח

4

תקציר

מנהלים

6

פרק ראשון - נתונים וממצאים

10

נתונים

כלליים

10

נושאי

הפניות

14

פרק שני - סוגיות תובנות

והמלצות

20

סוגיות פניות ילדי

אומנה

21

סוגיות פניות ילדים עם

מוגבלות

21

סוגיות פניות ילדים

בפנימיות

22

פרק שלישי - פעילות הנציבות בשנת

2025

25

מבט קדימה

ותודות

26

פתח דבר

בתום תקופה משמעותית ומרגשת של עשייה, בה היתה לי הזכות להקים את נציבות פניות ילדים ונוער בהשמה חוץ ביתית, אני מבקשת לשתף בסיכום קצר עם סיום תפקידי במסגרת הקמת נציבות תלונות ילדים ונוער – גוף שייעודו להבטיח שלילדים ולבני נוער בהשמה חוץ ביתית בישראל תהיה כתובת בטוחה, נגישה ורגישה להשמיע את קולם.

זכות התלונה של ילדים ובני נוער בהשמה חוץ-ביתית, מהווה ערוץ להשתתפות הילדים, והינה חלק אינטגרלי, מזכותם של אותם ילדים ובני נוער להשתתפות בעיצוב מהלך חייהם. עקרון ההשתתפות מעוגן באמנה לזכויות הילד, ומאפשר לילדים ובני הנוער לקחת חלק בהליכי קבלת החלטות הנוגעים לחיי היום יום שלהם.

יישום הלכה למעשה של זכות התלונה מאפשר לילדים ולבני הנוער לממש בצורה טובה יותר את זכויותיהם ולשפר את השירותים והטיפול הניתנים להם, כך למשל תפריט הילדים השתנה וחייב הגשת מזון מגוון שיתחשב בצרכים אישיים או בחירות אישיות כמו טבעונות. האפשרות להביע מצוקות, בעיות וקשיים שהם חווים, מקדמת באופן מיטיב הליכים ופתרונות לשיפור המענה, השירות והטיפול, כך למשל צומצמו תגובות קולקטיביות ויש דגש על חשיבות ההקשבה בטרם מתן תגובה.

ילדים ובני נוער בהשמה חוץ-ביתית הם אותם ילדים אשר הוצאו מבתיים על סמך החלטה של שירותי הרווחה (באמצעות ועדה לתכנון טיפול והערכה), בהסכמת הוריהם, או בהיעדרה – על פי צו של בית המשפט לנוער. בבסיס ההחלטה עומדת ההנחה שטובת ילדים אלו מחייבת את הוצאתם מן הבית והעברתם לחלופה ביתית מטיבה יותר, מקדמת יותר ו/או מגנה יותר.

שמיעת קולם של ילדים ובני נוער אינה רק זכות מתוקף האמנה, אלא מחויבת לשם הפיכתם לאזרחים בוגרים יצרניים. אזרחים תורמים לחברה, הם אזרחים המרגישים שותפים וחלק מהחברה. שותפות בחברה מושגת באמצעות תחושת היחיד כבעל יכולת השפעה, ושלצד התרומה לחברה הוא יכול גם להיתרם ממנה.

הקמת נציבות תלונות ילדים ונוער בהשמה חוץ ביתית, לווהה באתגרים רבים, אך גם בתחושת שליחות עמוקה. בתקופה זו, ולאחר שיח עם מאות ילדים, בני נוער ובוגרים בהשמה חוץ ביתית ועל סמך דעתם, חוכמתם ובקשתם, הוקמה תשתית אמיצה וראשונה מסוגה בישראל:

- **בנינו מתודולוגיה לקבלת תלונות** מותאמת לגיל, לשפה ולרגישות של ילדים ובני נוער.
- **יצרנו ערוצי פנייה מגוונים ונגישים**, כולל פניות מקוונות, טלפוניות ופרונטליות, תוך שמירה על סודיות, פרטיות והגנה.

- **גיבשנו נוהלי עבודה בין-מערכתיים** מול גופים ציבוריים כמו משרד הרווחה, משרד החינוך, משרד המשפטים, וארגוני המגזר השלישי.
- **הכשרנו צוותים בפנימיות בארגוני אומנה ובמחלקות לשירותים חברתיים** בכדי לשפר את ידוע הילדים על דרכי הפנייה אל הנציבות ככל שיבחרו לעשות זאת.
- **הובלנו מהלכים להעלאת מודעות ציבורית** כולל הפקת חומרים מותאמים לילדים, קמפיינים, והסברה לבני נוער בדיגיטל.
- **והכי חשוב – טיפלנו בפועל באלפי פניות של ילדים ובני נוער**, שחו פגיעה בזכויותיהם, עלבון או יחס לא ראוי מצד גורמים מערכתיים – והעברנו את קולן של הפניות לגופים הרלוונטיים עם המלצות לשינוי.

לצד התשתית המקצועית, פעלנו להנחיל ערך עקרוני: שילדים אינם רק מושא להגנה – הם אזרחים צעירים בעלי זכויות, קולות, רגשות, ודעות. לנציבות יש תפקיד מרכזי בלתת להם מקום.

אני גאה להציג בפניכם את הדו"ח השנתי השמיני של נציבות פניות ילדים ונוער בהשמה חוץ ביתית. גם בדו"ח הזה נביא את תמונת הפניות אלינו ותוצאות בירורן, והמגמות העיקריות להן נחשפנו בבדיקתנו.

כנציבה, אני ממשיכה להעביר את המסר כי יש לראות בנציבות מקור אור, המהווה זרקור עבור המסגרות החוץ ביתית, בשם אותם ילדים המתקשים להביא באופן ישיר לאזרחים, את תלונתם, קשייהם, או אי הסכמתם להחלטות שהתקבלו בעניינם. מסקנות בירור התלונות מטרתן, להביא את המסגרת להקשבה פעילה יותר, לתיקון הליקויים ככל שנמצאו, ולפיתוח מנגנונים לבקרה עצמית ונהלים שיבטיחו כי הליקוי לא יחזור על עצמו. ממצא של תלונה כממצא מוצדק, אין בו כדי להעיד על טיב מתן השירות או להעפיל על כלל הדברים החיוביים שמתקיימים באותה מסגרת. אנו מבקשים לראות במסקנות, הזדמנות לשינוי ושיפור מותאם יותר בדגש על מענה מותאם לכל ילד בנפרד.

ואני מבקשת לסיים במשאלה כי לא ירחק היום בו לכלל הילדים במדינת ישראל (בדומה לילדים בעשרות מדינות אחרות), תהייה כתובת סטוטורית וניטרלית לפנייה. כתובת שתברר את תלונתם, תיתן להם מענה בשאלת זכויות ותקדם מדיניות בהתאם, בשיתופי פעולה עם משרדי הממשלה וקובעי המדיניות.

תקציר מנהלים

במהלך שנת הפעילות השמינית של נציבות פניות ילדים ונוער בהשמה חוץ ביתית, התקבלו 361 פניות.

מתוכן 252 פניות המייצגות כ-1,900 ילדים, הוגדרו כמצויות תחת סמכות בירור הנציבות, בהתאם לחוק אומנה לילדים, תשע"ו - 2016, ונפתח בעניינן תהליך בירור. לגבי 177 פניות הבירור בעניינן הסתיים. 41 פניות לא התקיים בירור סופי (הסבר בהמשך הדו"ח), 7 פניות, הבירור בעניינן טרם הסתיים.

מכלל הפניות שהתבררו באמצעות הנציבות (177):

- 72.5% מהפניות נמצאו מוצדקות (129)
- 19% מהפניות לא העלו ממצאים לאישוש טענות הילדים (33)
- 8.5% מהפניות נמצאו סובייקטיביות (15)

מתוך 252 הפניות שבירורן הינו בסמכות הנציבות:

- 208 הגיעו בעניינם של ילדים הנמצאים בפנימיות שבפיקוח מינהל לשירותים אישיים וחברתיים, משרד הרווחה
- 19 הגיעו בעניינם של ילדים הנמצאים בפנימיות שבפיקוח משרד החינוך
- 19 הגיעו בעניינם של ילדים הנמצאים בפנימיות שבפיקוח מינהל מוגבלויות במשרד הרווחה
- 6 הגיעו בעניינם של ילדים בהשמה במשפחות אומנה

ניתוח ממצאי מקורות היכרות של ילדים בהשמה חוץ ביתית את הנציבות, מעידים כי 64% מהילדים שפונים אל הנציבות מכירים את הנציבות בעקבות מפגש עם הנציבות בסיורי היכרות שהנציבות עושה או סיורי בירור. השנה פנו אל הנציבות פי 5 יותר ילדים עם מוגבלות ביחס לשנה שעברה, זאת בעקבות כניסתה של ממונת בירור פניות ייחודית לילדים עם מוגבלות וקיום סיורי היכרות במסגרות של ילדים עם מוגבלות. למעשה השנה 81 פניות התקבלו במהלך סיוור של צוות הנציבות בפנימייה. ממצאים אלו יכולים לשפוך אור על הנסיבות לפער היחסי בפניות בין מספר הילדים בהשמה חוץ ביתית בפנימיות לבין ילדים בהשמה במשפחות אומנה. שכן, לצד גדילת מספר הפניות בעניינם של ילדים בפנימיות, מספר הפניות מילדים באומנה עדיין נמוך מאוד ביחס לחלקם באוכלוסיית המושמים. פער זה, מעלה חשש כבד כי רובם עדיין אינם מכירים את הנציבות, על אף כרטיסי הידוע שאמורים להיות ברשותו של כל ילד הנמצא בהשמה חוץ ביתית במדינת ישראל.

הסיוורים בפנימיות חשפו כי חלק ניכר מהמחלקות לשירותים חברתיים ברשויות המקומיות עדיין לא פועלות באופן מלא בהתאם לתקנות חוק האומנה (מנגנון תלונה

לילדים במסגרת השמה חוץ ביתית), תשע"ט-2019. למעשה בעת הכנת קטין ליציאה מהבית וטרם הגעתו למסגרת החוץ ביתית שנבחרה עבורו או בשיתוף עימו, לא מובא בפניו המידע על זכויותיו המלאות הכוללת את זכות הפנייה לנציבות, כמו כן הקטין לא מצויד כנדרש בכרטיס יידוע על דרכי הפנייה לנציבות. כמו כן, הסיורים חשפו כי גם במסגרת הפנימיות, חלק ניכר מהפנימיות לא מקפידות על יישום התקנות לחוק ולא מספקים לילדים הסבר על הזכות לפנות אל הנציבות ולא מוודאים כי ברשות הילדים יש כרטיס עם כלל דרכי הפנייה אל נציבות פניות ילדים ונוער.

92.6% מהפניות הגיעו מהילדים עצמם.

כמו בשנים קודמות ניתן לראות כי מרבית הפונים הם בגיל ההתבגרות (75%). עם זאת, השנה חלה עלייה באחוז הפניות של ילדים בגיל בית ספר יסודי, 19% מהפניות הן של ילדים בגילאי בית ספר יסודי, מה שמחזק את ההבנה כי הנציבות נגישה לגילאים הללו. בנוסף, עם שיפור הנגישות של נציבות פניות ילדים ונוער, לצעירים עם מוגבלות, אשר יכולים לפנות אל הנציבות עד גיל 21, כולל, גם אחוז הפונים בין גילאי 18 עד 22 עלה והגיע ל-3.5% מהפניות.

השנה מרבית הפניות שנמצאו מוצדקות היו בנושאים:

- אי הנגשת מידע על הזכות לפנות אל הנציבות - 94%
- ענישה לא מותאמת או מוגזמת - 80%
- אוכל (כמויות וטיב), השנה תכני הפניות כללו טענות למחסור, חוסר שובע וקשיים בהתאמת תפריט לילדים עם דרישות ייחודיות - 75%.
- קשיים בחלוקת דמי כיס - 75%

*פירוט ודוגמאות לנושאי פניות ניתן לראות בפרק השני - נתונים וממצאים

מתוך 252 הפניות שהתקבלו, להלן מספר סוגיות עליהן הנציבות מבקשת להאיר, לשם שינויי מדיניות ודרכי פעולה:

ליקויים ביידוע ומתן הסבר לילדים על זכותם לפנות אל נציבות פניות ילדים ונוער בהשמה חוץ ביתית:

מסיורים שערכה הנציבות לאורך השנה ניכר כי במסגרות רבות עדיין אין בקרה על צוותי הפנימיות בכל הקשור ליישום התקנות לחוק האומנה שנכנסו לתוקף במרץ 2019. היעדר ההקפדה על התקנות בולט במיוחד בכל הנוגע ליידוע הילדים ע"י עו"ס המסגרת, חלוקת כרטיסי יידוע על דרכי הפנייה אל הנציבות, וכן הצבת טלפון שיאפשר לילדים ליצור קשר עם הנציבות באופן פרטי ומוצנע, ללא צורך לבקש רשות מאיש צוות. הסיורים בפנימיות חשפו כי גם חלק ניכר מהמחלקות לשירותים חברתיים ברשויות המקומיות לא פועלות בהתאם לתקנות חוק האומנה

(מנגנון תלונה לילדים במסגרת השמה חוץ ביתית), תשע"ט-2019. למעשה בעת הכנת קטין ליציאה מהבית וטרם הגעתו למסגרת החוץ ביתית שנבחרה עבורו או בשיתוף עימו, לרוב לא מובא לילד, המידע על זכויותיו המלאות הכוללת את זכות הפנייה לנציבות, כמו כן הקטין לא מצויד כנדרש בכרטיס יידוע על דרכי הפנייה לנציבות. הנציבות חוזרת וממליצה להגביר באופן משמעותי את הבקרה מטעם הרשויות המוסמכות לפקח על המסגרות והארגונים המפעילים, ולוודא את יישום החוק התקנות לחוק.

סוגיות ומגמות שעלו בפניות של ילדים באומנה:

- **מספר הפניות המועט המגיע מילדים באומנה** - בשנה האחרונה קיימנו שוב מפגשי הסבר לכלל מנחות האומנה בכלל הארגונים המפעילים, ועדיין מספר הפניות בעניינם של ילדים החיים במשפחות אומנה מועט. עדיין בולט הפער המשמעותי, בין פניות שיוזמים הילדים עצמם כשהם חיים בפנימייה לבין הילדים החיים במשפחות אומנה.

- **ילדים באומנה הזקוקים לטיפול רפואי ואין הסכמת אפוטרופוס** - השנה התקבלו מספר פניות מצד אומנים בעניין אי יכולת לאפשר מענה רפואי לילדים שבאחריותם, בהעדר הסכמת אפוטרופוס טבעי - ההורה או החלטת בית משפט. בירור הנציבות העלה כי חסר נוהל ברור של עבודה בין שירותי האומנה, לעובדת הסוציאלית של המשפחה ולעובדת הסוציאלית לחוק. הבירור העלה כי חסרה ההטמעה של נהלים קיימים המגדירים את החוק הרלוונטי לטיפול בנושא. במובן זה, שגם אם ילד מושם באמצעות חוק הנוער במשפחה אומנת, בכל הקשור להתערבות באחריות האפוטרופוס של הילד לקבלת טיפול רפואי, הרי שהחוק שיש להפעיל הוא חוק הכשרות המשפטית והאפוטרופסות, והעו"ס לחוקי סדרי דין הינו בעל הידע והסמכות לפעול בהתאם לחוק זה.

סוגיות ומגמות שעלו בבירור פניות של ילדים עם מוגבלות במסגרת דיור חוץ ביתי:

- **אי שמירה על רצף טיפולי תרופתי בעת יציאה לסופ"ש או חופשות** - ילד עם מוגבלות שכלית התפתחותית, פנה אל נציבות פניות ילדים ונוער ושיתף, כי למרות שהמסגרת דואגת לצייד אותו בתרופות כשיוצא לבית ההורים, ההורים לא מאפשרים לו לקחת את התרופות. הפנייה חשפה ליקוי מתמשך של אי קיום נוהל המגדיר אי מתן טיפול תרופתי בבית כדבר שהמסגרת מחויבת לדווח עליו כאירוע חריג, כמו גם, העדר מנגנון מעקב בקהילה, במסגרת התוכנית הטיפולית הכוללת של הנער.

- **אי הנגשת המידע על זכות הפנייה לנציבות** - בהתאם להוראת החוק, ועל מנת להנגיש את המידע לילדים עם מוגבלות על זכות הפנייה לנציבות

פניות ילדים, נבנו עזרים ייחודיים כמו שילוט מונגש, כרטיסי יידוע מונגשים, סרטון מונגש ולומדה. בפועל הילדים עם מוגבלות בהשמה חוץ ביתית לא נחשפו לאמצעים אלו.

סוגיות ומגמות שעלו בפניות של ילדים בפנימיות:

- **פניות על אי רכישת ביגוד:** גם השנה מעל 100 ילדים פנו בעניין קשיים ברכישת ביגוד, מתוכן 92% נמצאו מוצדקות. לאור השינוי באופן התקצוב (מעבר לתקציב גמיש יותר), לנציבות היה קושי לברר את הפניות בהיבט תקציבי אישי, כפי שבררנו בעבר, על כן השנה התמקדנו בהקפדה של הפנימיה, על רכישה פעילה בשיתוף הילדים תוך מתן אפשרות בחירה בין חנויות, כפי שהם מחויבים בנהלים וכפי שהילדים זכאים. עם זאת, הנציבות ממשיכה לברר טענות אלו באמצעות בדיקת קבלות על רכישת ביגוד.

- **דמי כיס לילדים:** במהלך השנה האחרונה למעלה מ-350 ילדים פנו בדבר קשיים בחלוקת דמי הכיס. בירור הנציבות מצא כי 75% מהפניות היו מוצדקות. הבירור מצא קשיים במספר סוגיות הקשורות לנושא חלוקת דמי כיס.

- ענישה באמצעות קיזוז דמי כיס וזאת בניגוד לנהלים של משרד הרווחה. בעוד שמשרד הרווחה הגדיר את גובה דמי הכיס, על פי גיל ומחייב להעביר אותם במלואם לילדים, עדיין בחלק מהמסגרות מתקיים נוהג שגור למדי בו ילדים "נקנסים" כאמצעי ענישה.

- חוסר הקפדה על חתימת ילדים על קבלת דמי הכיס, לצד חוסר הקפדה על דיוק יום החתימה.

הקפדה על כך שכל ילד יכתוב את שמו ואת התאריך בו קיבל את הכסף, חשוב לבקרה, אך חשוב לא פחות באספקט החינוכי, להתמודדות של ילד עם כספים ומעקב אחר קבלת תשלומים שמקבל.

- **איום בהשעיה מהפנימיה/ השעיות או סירוב הפנימיה לבקשת ילד/ה לשוב לפנימיה לפני תום החופשה בבית המשפחה:** הפנימיות אינן מהוות מסגרת לימודית, אלא בית חלופי. מבית לא משעים, בית הוא המקום שאפשר לחזור אליו או להישאר בו בעקבות מצוקה או קושי. במרבית מהפניות שהתקבלו מהילדים שפנו בנושא זה, העבירו הילדים את עלבונם מתחושת הדחיה מהמקום אשר אמור להיות עבורם בית.

- **תחושת אי מוגנות בפני גניבות וקושי בטיפול של המסגרות:** סוגית הגניבות עלתה ביתר שאת גם השנה, כאשר גם כאן במרבית המקרים החניכים הדגישו שנותרו ללא פתרון מהצוות לגניבה שהתרחשה או למניעת גניבות עתידיות. נוהל "תנאי סביבה ציוד" מחייב את הפנימיה שלכל ילד יהיה ארון עם אפשרות נעילה, לאחסון החפצים האישיים. בירור הנציבות העלה

כי אין ההקפדה מלאה של הנוהל, אין בקרה על יישום הנוהל, זאת בנוסף לטיפול לקוי בדיווחים על גניבה.

- **החרמת טלפונים ניידים והיעדר טלפון נגיש:** הפרקטיקה של מתן תגובה באמצעות אי מתן גישה לטלפון נייד, הינה פרקטיקה חינוכית מקובלת. אולם כשהיא נעשית ללא מגבלת זמן ברורה או החרמה מלאה, הדבר מעלה תהיות לגבי הזכות לרכוש פרטי של ילד. בהיעדר נוהל ברור בנושא, השימוש בהחרמת טלפון נייד נעשה על בסיס ערכי מבלי לתת את הדעת למשמעות של החרמת ציוד פרטי.
- **פערים בהנגשה שפתית בפנימיות לילדים דוברי ערבית:** בעקבות בירור מספר פניות מילדים דוברי ערבית נמצאו פערים הנובעים מהנגשה שפתית. עלה כי עדיין בחלק מהפנימיות בהן ביקרו נציגי הנציבות גורמי הפיקוח אינם דוברי ערבית.
- **קשיים ברישום ילדים למסגרות חינוך:** בירור הנציבות העלה תופעה קשה של סירוב רשויות מקומיות לאפשר שיבוץ ילדים במסגרות חינוך בקרבת הפנימיות. כך התקבלה פנייה של ילדה אשר הביע חשש משיבוצה למסגרת חדשה, כאשר בירור הנציבות העלה כי למעשה הנערה שהתה קרוב לשלושה חודשים מאז הגעתה לפנימייה, ללא מסגרת עקב סירוב מסגרות לקבל אותה וקושי אל מול הרשות המקומית, בה נמצאת הפנימייה. דוגמא זו היא אחת מתוך שלל מקרים הקורים בפועל.

פרק ראשון - נתונים וממצאים

על פי נתוני משרד הרווחה והביטחון החברתי שהו במהלך שנת 2025, כ- 14,693 ילדים בחלופה ביתית, לפי החלוקה הבאה:
6,009 ילדים שהו בפנימיות של ילד ונוער
2,828 ילדים שהו במסגרות של מינהל מוגבלויות
5,856 ילדים היו במשפחות אומנה, מתוכם 916 ילדים עם מוגבלות

בשנת הפעילות השמינית של נציבות פניות ילדים ונוער בהשמה חוץ ביתית, התקבלו 361 פניות, מתוכן 252 פניות, המייצגות 1,900 ילדים, ענו להגדרות החוק כמצויות בסמכות בירור הנציבות ונפתח בעניין הליך התערבות.

- 361 פניות הגיעו לנציבות בשנת 2025.
- 83 פניות לא היו מותאמות לחוק האומנה מתוקפו פועלת הנציבות ולכן בירורן אינן תחת סמכותה. במרבית המקרים, כגון פניות מהורים או מילדים במעונות חסות הנוער, הנציבות הפנתה את הפונים לגורמים הרלוונטיים עבורם או העבירה את פנייתם לבירור הגורמים הרלוונטיים, כגון- פניות הציבור, גורמי פיקוח ועוד. דוגמאות לטיפול בפניות שלא בסמכות נמצאות בהמשך הדו"ח.
- 26 פניות עסקו בנושאים המצויים תחת בירור חוק העונשין (אלימות) והועברו לטיפול עו"ס לחוק הנוער, על פי חוק העונשין. פניות אלו הועברו אל עו"ס לחוק הנוער המחוזית לבירור בהתאם לחוק. העלייה במספר הפניות מעידה כי הילדים רואים בנציבות כתובת אליה ניתן לפנות לעזרה במצבים בהם הם חווים אלימות מצד מבוגרים.
- 252 מהפניות שהגיעו והיו בסמכות הבירור של הנציבות:
 - 177 פניות הבירור בענייני הסתיים.
 - 41 פניות לא התקיים בירור מלא בעניינן - הסבר מפורט בהמשך.
 - 27 פניות התמקדו בשאלות של בירור זכויות.
 - 7 פניות הבירור בענייני טרם הסתיים.

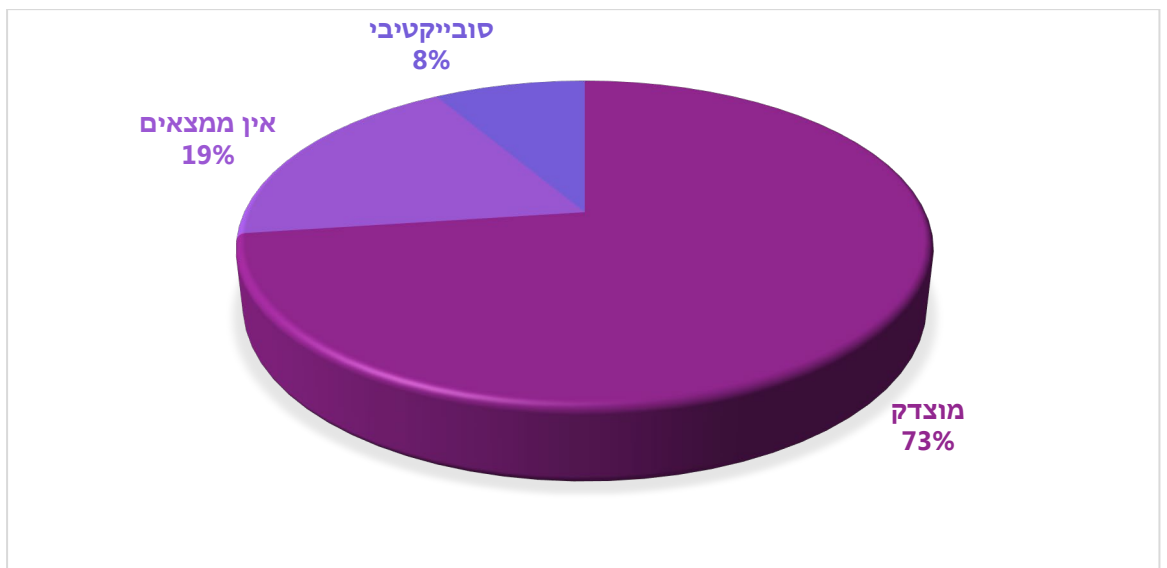
נתונים על הפניות המותאמות לחוק שהגיעו אל הנציבות - 252 פניות

ממצאי הבירור של 177 פניות שבענייני הסתיים הבירור:

- 129 פניות נמצאו מוצדקות.
- 33 פניות לא העלו ממצאים המאששים את תוכן הטענות.
- 15 פניות נמצאו סובייקטיביות, כלומר פניות אשר על אף שהקושי שהעלה הפונה היה אמיתי, המסגרת פעלה כשורה ועשתה את המיטב בכדי לסייע לו.

ניתוח ממצאי בירור הפניות מעלה כי 73% מהפניות של הילדים אל נציבות פניות ילדים ונוער בהשמה חוץ ביתית, **מוצדקות**, מה שמעיד כי מרבית הילדים עושים שימוש מושכל בפנייה שלהם אל הנציבות. הקמת מנגנון ייחודי לילדים המתמקד בפנייה של הילדים עצמם והנושאים שמפריעים להם, מאפשרת הובלה של שינויים המתמקדים בילדים, ברצונם ובצרכיהם. בנוסף, הפנייה וההקשבה לפנייה מאפשרת לילדים ולבני הנוער לממש בצורה טובה יותר את זכויותיהם ולשפר את השירותים והטיפול הניתנים להם. כך למשל, תפריטי הילדים בפנימיות השתנו. כיום קיימת חובת הגשת מזון מגוון שיתחשב בצרכים אישיים או בחירות אישיות כמו טבעונות. האפשרות להביע מצוקות, בעיות וקשיים שהם חווים, מקדמת באופן מיטיב הליכים ופתרונות לשיפור המענה, השירות והטיפול, וגם מחזקת אותם כמי שיש ביכולתם להשפיע על מהלך חייהם ולהפוך אותם למבוגרים עם אחריות אישית.

41 פניות בהן לא התקיים בירור מלא בעניינן :

- 21 פניות בהן הילד או הילדה הודיעו כי הסתדרו עצמאית ללא צורך בעזרה נוספת של הנציבות.
- 11 פניות עקב חוסר בפרטים נדרשים לצורך בירור הפנייה.
- 2 פניות הופסקו לבקשת הקטין, ולא נמצאה הצדקה להמשיך בבירור הפנייה.
- 7 פניות הוחלט ע"י צוות הנציבות שלא לברר.
- 3 פניות נמסרו בשם ילדים שבשיחה עם הנציבות טענו כי הם לא פנו ואין להם בעיה. שם אחד היה לגמרי בדוי, ולא היה ילד בשם שנמסר לנציבות.
- 2 פניות היו פניות חוזרות על דברים שכבר נבדקו וניתן לילד מענה.
- 2 פניות לא מצאנו כי תוכנן מצדיק בירור. האחת תלונה של ילד שטען כי חויב להיכנס למקלט בעת אזעקה. והשנייה של ילדה שביקשה להתלונן על הערה מותאמת של מדריכה כתגובה להתנהגות הילדה.

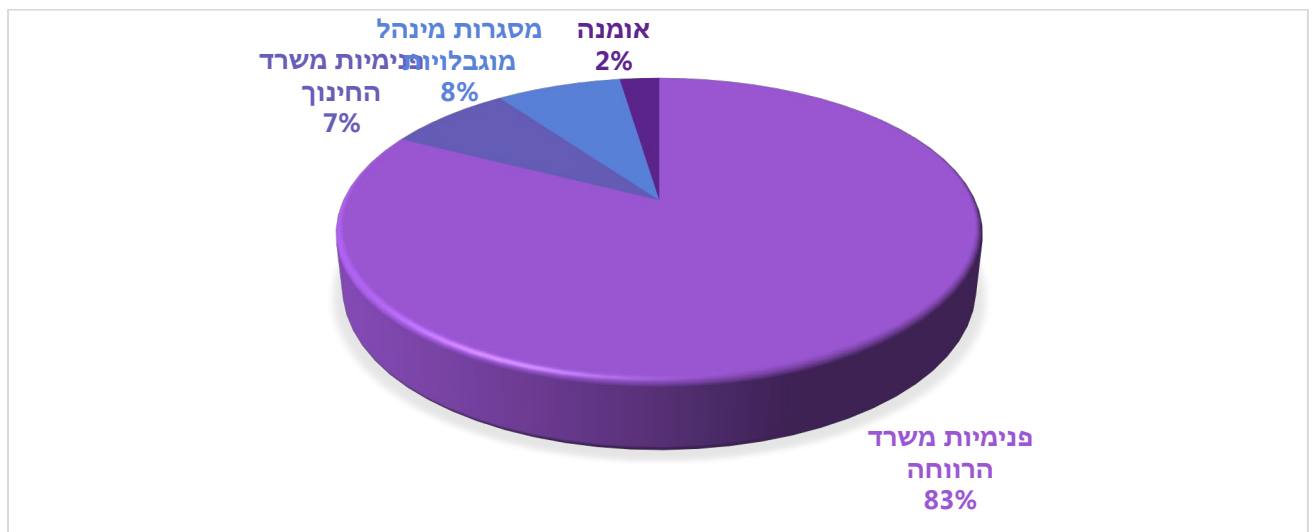

ככלל, מדיניות הנציבות היא לעודד את הילדים למצות את הפתרונות המוצעים להם במסגרות באמצעות שיח עם אנשי הצוות המלווים אותם. על כן, הנציבות מברכת על מצבים בהם הפונה מקבל מענה מוצלח גם ללא התערבותה. זוהי תעודת זכות למסגרת ולילד.

במקרים בהם, הקטין לא מזדהה, ולא מעביר מספיק פרטים על המסגרת או תוכן הפנייה, נעשים מספר ניסיונות להשיג את הילד ובמקרים של ניידים לא כשרים, נשלחת לו גם הודעה לטלפון או לאחת הרשתות החברתיות אם דרכן פנה. אולם ככל שהנציבות לא מצליחה ליצור עימו קשר הנציבות לא יכולה לקיים בירור.

התפלגות הפניות ע"פ מקום שהות הקטין

- 208 פניות הגיעו בעניינם של ילדים הנמצאים בפנימיות שבפיקוח משרד העבודה הרווחה והשירותים החברתיים.
- 19 פניות הגיעו מילדים הנמצאים בפנימיות שבפיקוח משרד החינוך.
- 19 פניות הגיעו מילדים וצעירים הנמצאים במסגרות של מינהל מוגבלויות שבמשרד הרווחה והביטחון החברתי
- 6 פניות הגיעו בעניינם של ילדים באומנה.

גם השנה בולט הפער המשמעותי, בין פניות שיוזמים הילדים עצמם כשהם חיים בפנימייה לבין הילדים החיים במשפחות אומנה, נתון זה נכון גם לפניות בעניינם של קטינים. לצד זה, השנה יש גדילה במספר הפניות שהתקבלו בעניינם של צעירים עם מוגבלות ושל ילדים השוהים בפנימיות שבפיקוח משרד הרווחה.

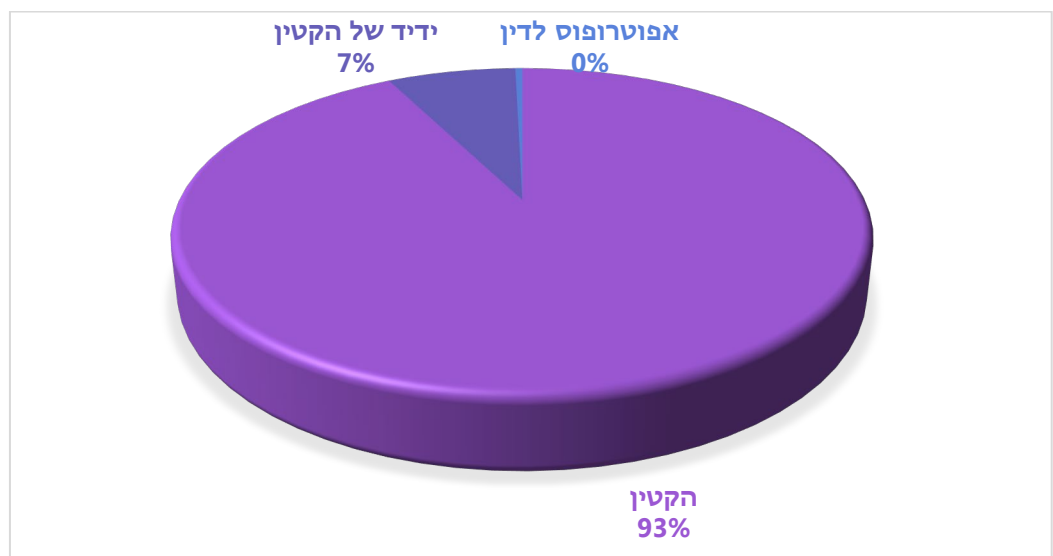
ניתוח הממצאים, הביא את צוות נציבות פניות ילדים ונוער למסקנה כי הגדילה במספר הפניות בכלל ובדגש על ילדים עם מוגבלות, נובעת מסיורי ההכרות היזומים

שמקימת הנציבות, במסגרות. בעוד שהיכרות זו לא מבוצעת עם ילדים במשפחות אומנה.

זהות הפונה:

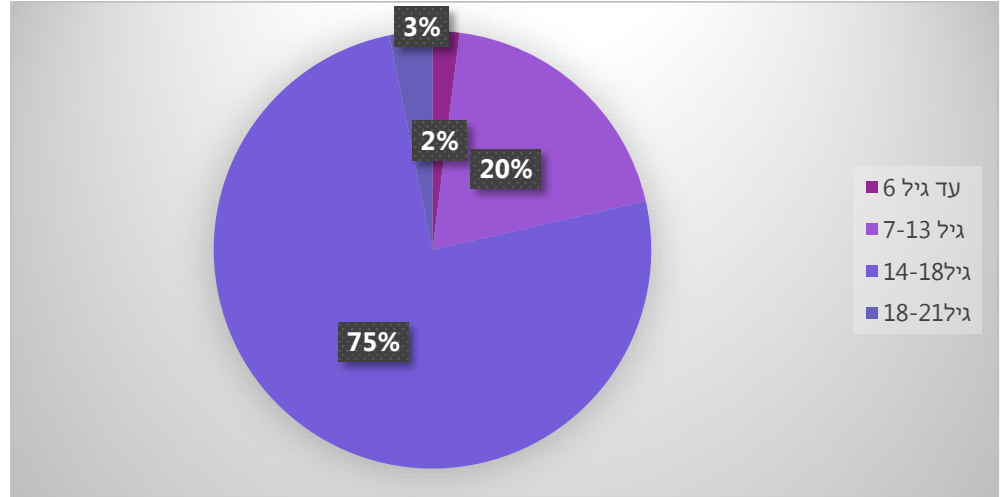
- 233 פניות התקבלו ישירות מהקטין.
- 18 פניות התקבלו מידיד של הקטין.
- פנייה אחת התקבלה מאפוטרופוס לדין.

הנציבות פועלת להתאים את מנגנון בירור התלונות כך שיהיה נגיש עבור הילדים. עצם הפנייה אל הנציבות באופן ישיר, מעצימה אותם בכך שהם פועלים באופן אקטיבי על מנת להביא לשיפור בחיי היומיום שלהם. ידיד של הקטין, הוא מבוגר המצוי בסביבת הילד (ואינו ההורה) כדוגמת מדריך, מורה או שכן או ילד אחר. גם כאשר הפנייה הראשונית מגיעה מידיד, במידה ומתאפשר, הנציבות תבקש לעודד את הילד עצמו לפנות.

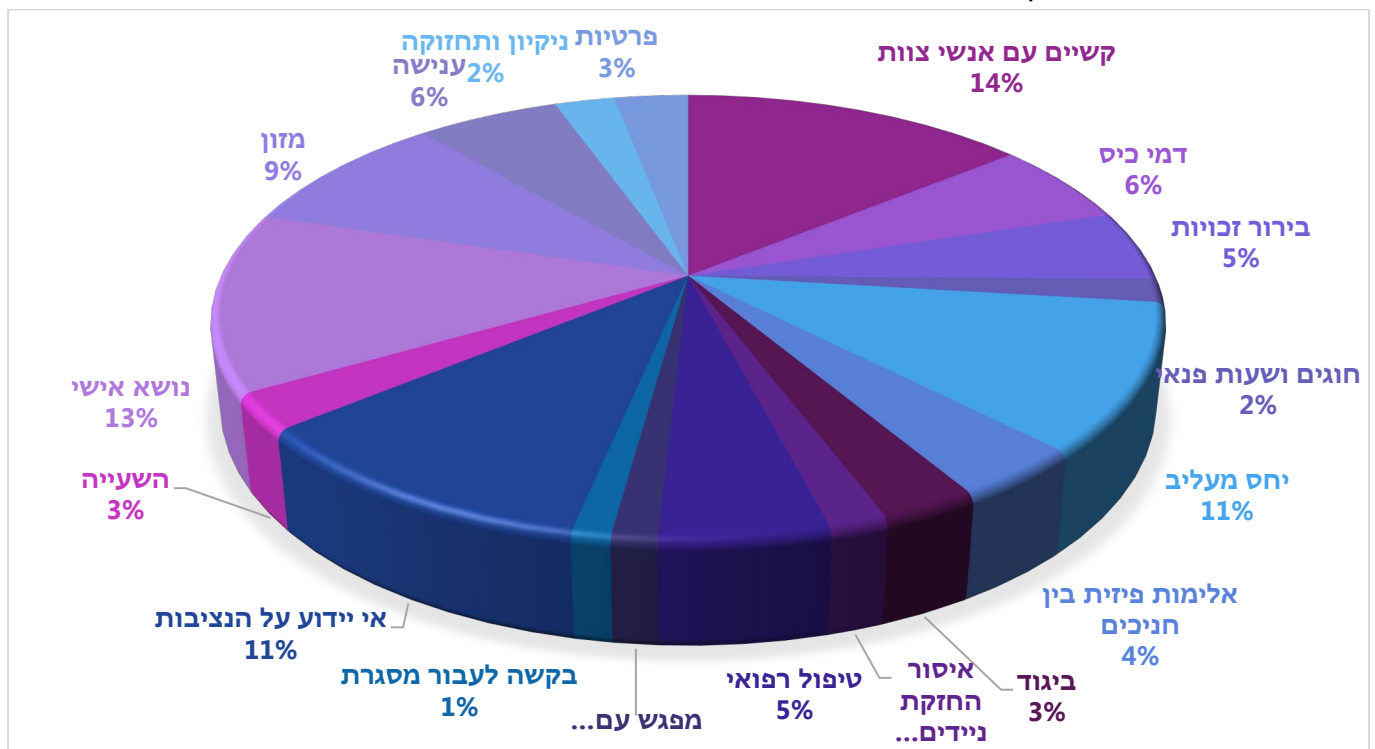
גילאי הילדים שלגביהם התקבלו הפניות:

- 5 פניות היו בעניינם של ילדים עד גיל 6 (יש לציין כי מרבית הילדים המושמים בסידור חוץ ביתי בגילאים אלה מצויים באומנה).
- בגילאי 7-13 התקבלו 49 פניות.
- בגילאי 14 - 18 התקבלו 190 פניות.
- בגילאי 18 - 21 התקבלו 8 פניות.

כמו בשנים קודמות ניתן לראות כי מרבית הפונים הם בגיל ההתבגרות. לצד זה, 20% מהפונים הם בגילאי בית ספר יסודי, נתון המעיד כי הנציבות נגישה לילדי בית ספר יסודי. כמו כן, השנה עלה גם אחוז הצעירים מעל גיל 18 ועד גיל 21, שפנו אל הנציבות, המדובר בצעירים הנמצאים בחינוך מיוחד ועל כן פנייתם הינה בסמכות בירור הנציבות.

הנושאים לגביהם התקבלו פניות

דוגמאות לפניות,

- יחס מעליב מצד אנשי הצוות

- בסיוור היכרות שעשתה הנציבות באחת הפנימיות עלו טענות על שיח משפיל ומעליב מצד המדריכות כולל שימוש בדחיפות.
- התקבלה פנייה כי מדריכה מגיבה בצעקות ומשתמשת בביטויים לא ראויים כמו: "אתן סוטות", "סתומות", "תסתמי את הפה", "את זקוקה לטיפול נפשי".
- הנציבות מצאה את התלונות כמוצדקות. הנציבות קיימה קשר עם מנהלי המסגרות וגורמי הפיקוח והנושאים טופלו.

• דמי כיס/ענישה

- במהלך השנה התקבלו מספר פניות, ממספר פנימיות, בהן נטען לנוהג של אזהרה בפגיעה בדמי כיס על התנהגות לא ראויה, קיזוז דמי כיס בגין פגיעה ברכוש, או חלוקת דמי כיס. הפניות נמצאו מוצדקות. במקרים בהם לא חולקו דמי הכיס, הומלץ לפנימייה להעביר את דמי הכיס שלא חולקו, לילדים שפנו.
- בסיוור היכרות של נציבות פניות ילדים ונוער בפנימייה, 80 ילדי הפנימייה, פנו וטענו לאי תשלום דמי כיס בעקבות החסרת ימי שהות בפנימייה לרגל חופשה או חגים.
- הנציבות מצאה את פניית הילדים כמוצדקת, ואף פנתה לפנימייה והמליצה לפנימייה לעשות חישוב מתחילת השנה כמה דמי כיס מגיע לכל ילד, ולהעביר לכל ילד את ההפרש המגיע לו. הפנימייה קיבלה את המלצת הנציבות והעבירה לכל ילד את ההפרש המגיע לו.

• אוכל

- באחת הפניות עלתה טענה על מחסור באוכל ועל כך שהבנות נאלצות לצאת ולקנות מכספם הפרטי על מנת לאכול. הפנייה נמצאה מוצדקת.
- בפנייה אחרת נטען כי במשפחתון במודל הורי, הורת הבית מחביאה את האוכל אצלה בדירה. בפנייה זו לא נמצאו ממצאים המאששים את הטענה.
- בפנייה של ילדה הרגישה לגלוטן, טענה כי לא תמיד מביאים לה אוכל ללא גלוטן. הפנייה נמצאה מוצדקת וטופלה בשיתוף מפקחת התזונה.

• חוסר בפרטיות

- נערה ששוהה בפנימייה טיפולית טענה כי המדריכה חשדה כי היא מסתירה משהוא בחזייה שלה, המדריכה ניסתה להוציא בכוח את החפץ אותו חשדה שהנערה מסתירה, בעקבות החיפוש החזייה של הנערה, היא נשארה חשופה לעיני יתר הבנות. הנערה בקשה את התערבות הנציבות עקב פגיעה בפרטיותה.
- הנציבות מצאה את התלונה כמוצדקת, ניתנו המלצות לפנימייה כיצד יש לנהוג במקרים עתידיים על מנת למנוע פגיעה בפרטיות של הבנות והצעה להדרכת הצוות כיצד לטפל במקרים דומים.
- התקבלה פנייה בה נטען כי אנשי הצוות מחפשים בחפצים של הילדים ללא נוכחותם וללא ידיעתם. לא נמצאו ממצאים שמאוששים את הטענה.

- במהלך סיור היכרות של צוות נציבות פניות ילדים ונוער, בפנימייה, הילדים טענו כי השיחות שלהם עם ההורים מתקיימים על רקע של כעס. העו"ס מאזינה והדבר מהווה פגיעה בפרטיות שלהם. עם סיום הבירור, הנציבות מצאה כי הפנייה מוצדקת והוחלט בפנימייה על שינוי הנוהל, כך שהשיחות עם ההורים יתנהלו בפרטיות מהטלפון הנייד של הילדים.

• ענישה לא מותאמת

- באחת הפניות עלתה טענה, כי צוות הפנימייה נותן תגובה של הרחקה. ילד/ה אשר עובר על הכללים או לא נשמע להנחיות, יורחק לבית ריק אשר לא משמש למגורים בפועל, ויישאר לבד באותו בית לפעמים ליותר מיום אחד. הפנייה נמצאה מוצדקת. הנציבות המליצה להפסיק להשתמש בתגובה של הרחקה/בידוד לבית אחר, למעט במקרי קיצון של אלימות ופגיעה באחר.
- פנייה בה נטען כי הרכזת נוהגת להעניש על התנהגות לא ראויה במניעת אוכל. לטענת הפונה עקב ויכוח עם הרכזת לפני ארוחת ערב היא אסרה עליו לעלות לחדר אוכל והוא נשאר רעב. עם סיום הבירור, הנציבות התרשמה כי פנייתו של הנער בעניין ארוחת הערב הייתה אותנטית ומשום כך מדובר בפנייה מוצדקת גם אם באופן חלקי ולו רק בגלל חווית הנער את האירוע.

• ביגוד

- ילדה מפנימייה פנתה וטענה כי לא רוכשים לבנות מספיק בגדים וכי במהלך השנה הנוכחית קנו לה רק פעם אחת חליפה בחג.
- באחת הפניות עלתה טענה מצד בנות מפנימייה, שחסר להן בגדים והצוות לא מספק להן, גם לא מתוך המחסן שיש בו תרומות. לטענתן לעיתים הן מחכות עד חצי שנה להשלמת המחסן.
- ילד פנה במהלך סיור שהתקיים בשנת 2025 וטען כי בשנת 2024 קבל דמי ביגוד באופן חלקי באמצעות גיפט קארד.
- ילדה פנתה וטענה כי אין לה מספיק בגדים שמתאימים לה כמי שמנהלת אורח חיים דתי ולובשת כיסוי ראש ובגדים ארוכים. טיפול ובירור הנציבות העלה כי הפניות מוצדקות, הפניות טופלו על ידי צוות הפנימייה ובאמצעות פיקוח משרד הרווחה.

• בעיות עם אנשי צוות

- פנייה בה נטען כי בתחילת השנה היה חוסר בצוות עובדים וכתוצאה ילדות נשלחו הביתה והיו ימים שנשארות בלי להלך לבד ללא צוות.

- המדריכות מעירות את הבנות באיחור ולא מספיקות לאכול ארוחת בוקר. לאחר פניית הנציבות ניתנו הנחיות על ידי מנהל הפנימייה למדריכות בכדי לדאוג לכך שהבנות יאכלו ארוחת בוקר לפני יציאה לבית הספר. הנציבות מצאה את התלונות כמוצדקות. ניתנו המלצות למנהלי הפנימיות והנושאים טופלו.

• קשר עם המשפחות

- בנציבות התקבלה פנייה בה נטען כי הצוות מונעים קשר עם המשפחה כתגובה על התנהגות לא ראויה.
- התקבלו פניות על איום באיסור ביקור בבית עקב התנהגות לא ראויה. עם סיום הבירור, הנציבות מצאה את הפניות כמוצקות, ניתנו המלצות למנהלי הפנימיות לפעול בהתאם לנוהלי משרד הרווחה, המחייבים שמירה על קשר עם ההורים והמשפחה.

• ניקיון ותחזוקה

- לנציבות הגיעו מספר תלונות על ניקיון ותחזוקה:
- מזגן לא תקין בחדר של ילד, זרימת מים חלשה במקלחת, שולחן לא תקין במטבח של המשפחתון.
- פנייה בה נטען לסתימות במקלחות בקבוצה.
- פנייה כי אין מנעול בארון לשמירה על חפצים אישיים.
- הנציבות מצאה את התלונות מוצדקות. חלק מהליקויים טופלו עוד לפני הגעת הנציבות, וברוב הפנימיות הליקויים טופלו לאחר פנייה אל מנהלי הפנימיות.

• טיפול רפואי:

- בנות פנו וטענו שלא מקבלות טיפול רפואי בזמן. הפנייה נמצאה מוצדקת.
- ילד פנה וטען כי במשך כמה ימים לא הרגיש טוב, היו לו כאבים בחזה, סחרחורת, קשיי נשימה וקושי ללכת. מנהלת הבית סירבה לטענתו לדאוג לטיפול רפואי באותו יום וגם בהמשך. הפנייה נמצאה מוצדקת.
- בפנייה אחרת עלתה טענה כי כשחולים בפנימייה, נותנים כוס תה ולא לוקחים לרופא - לא נמצאו ממצאים שמאוששים את הטענה.

• דוגמאות לנושאים אישיים / ייחודיים

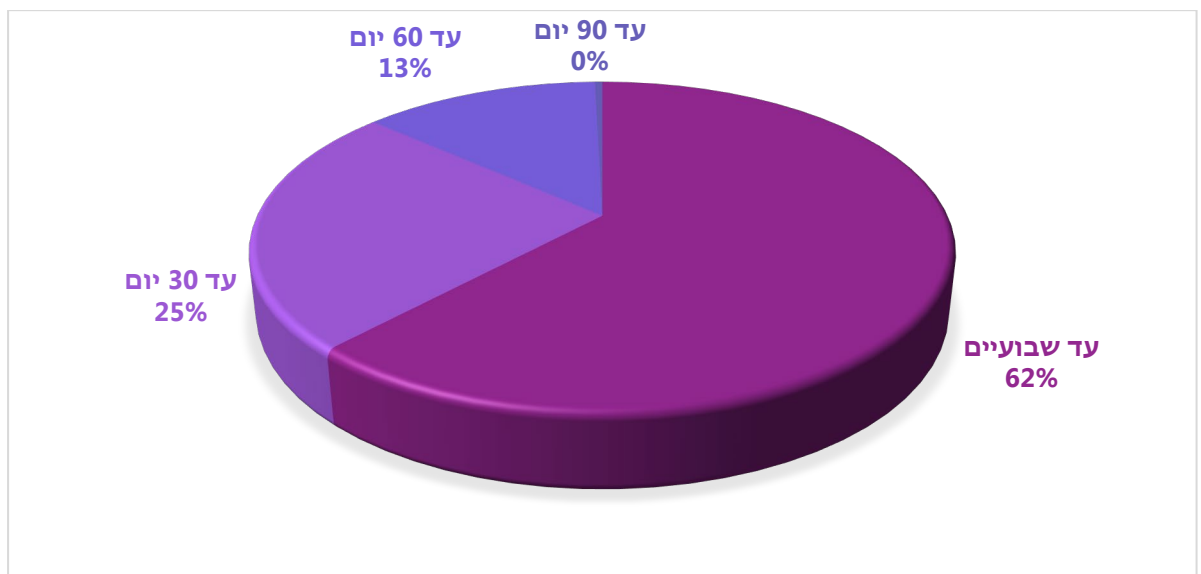
- התקבלו פניות עם בקשות לקבל סוגי אוכל שאינם בתפריט בשעה מאוחרת בלילה.
- אין לילדה קשר עם העו"ס.
- משקפיים שנשברו ולא נקנו לו חדשות.
- פנימייה קבלה תרומה בצורת כרטיסים טעונים למימוש בחנויות שונות והפנימייה הגבילה את השימוש בכרטיסים רק לרכישת ביגוד.
- ילדה פנתה בבקשה לאפשר לה ללכת לישון בשעה מאוחרת יותר מהשעה הקבועה בפנימייה.

- פנייה של ילדה באומנה לעזור לה מול חברת הביטוח לקבל כספים מצוואה .
- פנייה מילד שבקש לצאת לסוף שבוע לצפות במשחק.

זמן בירור תלונה:

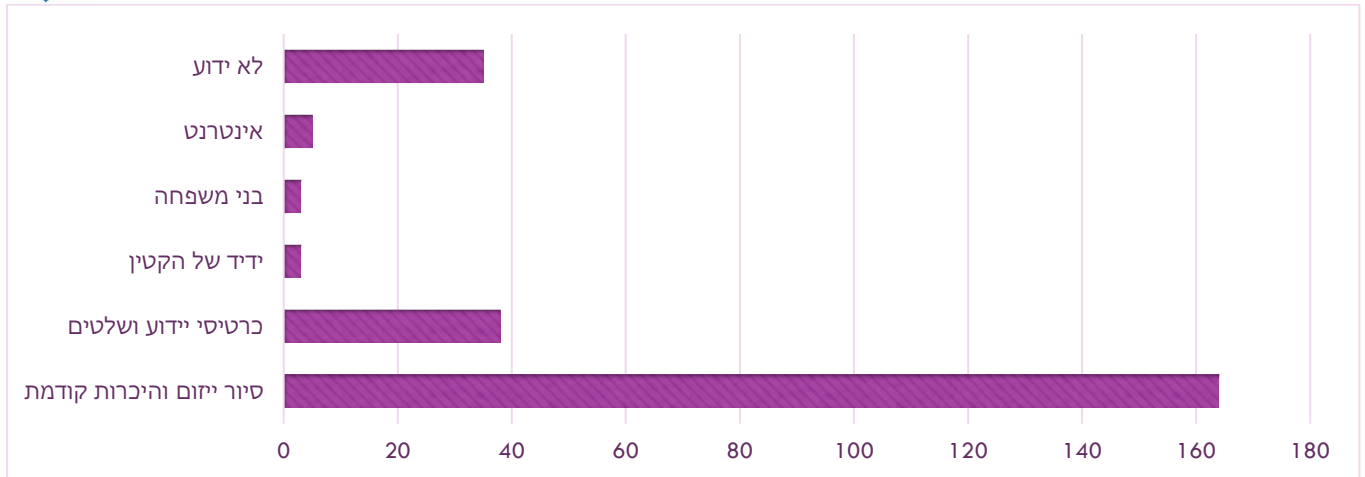
- עד שבועיים - 152 פניות
- עד 30 יום - 60 פניות
- עד 60 יום - 32 פניות
- עד 90 יום - פניה אחת

מעל 50% מהפניות מקבלים מענה תוך מספר ימים בודדים. 87% מהפניות מקבלות מענה סופי עד 30 יום.

מקור ההיכרות עם הנציבות:

- 67% מהילדים שפונים אל הנציבות, מכירים את הנציבות בזכות סיורי הנציבות בפנימיות והיכרות קודמת.
- 15% מהילדים פונים בעקבות שימוש בכרטיסי ידוע והשלטים בפנימייה.
- 2% מהילדים שפנו לנציבות, עשו זאת לאחר שיחה והכוונה של מבוגר בסביבתם אודות קיומה של הנציבות, תפקידה וזכותם לפנות באופן מוגן פרטי ומוצנע.

ניתוח ממצאי מקורות ההיכרות של ילדים בהשמה חוץ ביתית אל הנציבות יכולה לשפוך אור על הפער היחסי בין מספר הפניות של ילדים בהשמה חוץ ביתית בפנימיות לבין ילדים בהשמה במשפחות אומנה.

חוסר הנגישות הבלתי אמצעי של הנציבות לילדי אומנה וההיכרות הישירה, בידודם של יליד האומנה, במובן זה שכל אחד במשפחה, להבדיל מילדי פנימיות המספרים אחד לשני אודות הנציבות, יתכן כי יש בו להסביר את הפערים.

השנה לצערנו נחשפנו כי למרות הזמן שעבר מאז פרסום התקנות לחוק אומנה לילדים, עדיין התקנות לא מיושמות. חמור מכך, בפנימיות בהן צוות הנציבות כבר עשה סיורי היכרות או סיורי בירור בהם צוות הפנימייה קיבל הסבר על התקנות וזכות יישומם, אין הקפדה ובקרה על היישום. כך קרה שהשנה בסיורים חוזרים עדיין פגשנו מספר לא מבוטל של ילדים שלא קיבלו הסבר על הנציבות ולא סופק להם כרטיס היידוע כנדרש. מניתוח מקורות ההיכרות עולה כי כרטיסי המידע הם מקור משמעותי לחשיפת הילדים, לזכותם לפנות לנציבות פניות ילדים ונוער בהשמה חוץ ביתית במידה וירגישו צורך או רצון.

דוגמאות לפניות, שלא בסמכות בירור הנציבות אך קיבלו מענה וטיפול

בדיון על הדו"ח השנתי אשתקד עלתה סוגיית הפניות שלא עונות להגדרה בחוק המאפשרת לנציבות לברר את הפנייה. על מנת להבין כי אי הבירור של הנציבות את הפנייה, אינה אומרת כי הפונה לא מקבל סיוע. בחרנו השנה להביא בדו"ח שלוש דוגמאות למתן סיוע לפונים שפנו אל הנציבות, אולם פנייתם לא התבררה.

- במהלך השנה התקבלה פנייה של נער בן 15 מיישוב במרכז הארץ, באמצעות אינסטגרם. בפנייתו כתב כי חווה כפיה דתית במשפחתו ובקש לסדר לו אימוץ לא דתי. על אף שתוכן פנייתו לא נמצאה בסמכות הטיפול של הנציבות, בהסכמתו עשינו בירור לגבי עובד סוציאלי שיטפל בפנייתו. מהבירור מול גורמי רווחה בעיר עלה כי היה לו כבר עובד סוציאלי. יצרנו איתו קשר ווידאנו כי נמצא בקשר עם העו"ס בקהילה שיעשה מאמץ לסייע לו למצוא מסגרת מתאימה.

- בנציבות התקבלה פנייה מאישה אשר בקשה להתלונן על התנהלות גורמי רווחה. מסרה כי לבת שלה יש התנהגות מורכבת ומאתגרת ולא יכולה לחיות בבית. באותה תקופה הבת הייתה בהשמה במסגרת חוץ ביתית אך בשל התנהגותה גורמי המסגרת החליטו להרחיק אותה ונמסר לאם כי אם לא תאסוף אותה לביתה הבת שלה תהיה ברחוב. לדבריה גורמי הרווחה בעיר לא מאפשרים לה לפנות לפיקוח. הוסבר לאם כי היא לא זקוקה לאישור של שירותי הרווחה על מנת לפנות לגורמי פיקוח במשרד. לאם הוסבר כי הפניה לא בסמכות הטיפול של הנציבות, אבל ניתנו לה דרכי פנייה העומדים לרשותה על מנת לפנות אל הפיקוח של משרד הרווחה. למרות חוסר סמכות הבירור של הנציבות, המידע הועבר לידיעת המחוז. נערכה שיחה עם סגנית מנהלת המחוז אשר מסרה כי העניין ידוע ומטופל על ידי גורמים רלוונטיים במחוז. היא אכן הורחקה מהפנימייה בה שהתה ביתה, והוצע לה סידור חליפי. בתאום עם הפיקוח נקבע כי הפיקוח ימשיך את המעקב ויועבר המסר לאם כי הילדה לא תהיה ברחוב.

- בנציבות פניות ילדים ונוער התקבלה פנייה בשם נערה בת 17.5 על ידי האפוסטרופוס לדין של הילדה. בפנייה הנציבות התבקשה למצוא מענה חלופי – השמה חוץ ביתית אחרת, שכן ההשמה הנוכחית לא מוצלחת עבור הקטינה שהיא מייצגת. האפוסטרופוס לדין ציינה כי לאור גילה של הנערה, התקבל מענה כי אין סידור חלופי ועל כן קיימת סבירות שתשלח לקהילה ללא סידור גם בקהילה. למרות שהפנייה אינה בסמכות בירור הנציבות, הנציבות פנתה אל הפנימייה בה נמצאת הנערה ובשיחה עם המנהל נמסר לה כי צוות הפנימייה שקל בשנית את המצב, ולאור גילה של הנערה ועל מנת למנוע ממנה תחושת דחייה, אשפרו לנערה להישאר בפנימייה, בסידור ייחודי וזאת על מנת שהנערה תוכל לסיים כיתה יב' ולהשלים פרק משמעותי בחייה.

פרק שני - סיכום ממצאים והמלצות

במהלך שנת הפעילות השמינית של נציבות פניות ילדים ונוער בהשמה חוץ ביתית, התקבלו 361 פניות, מתוכן 252 פניות המייצגות 1,900 ילדים, הוגדרו כמצויות תחת סמכות בירור הנציבות ונפתח בעניינן תהליך בירור.

אנו ממשיכים לראות את חשיבות חשיפת הנציבות בפני הילדים והצוות, כמקור ליידוע הילדים על קיומו של מנגנון העומד לרשותם. גדילת מספר הפניות מילדים עם מוגבלות, הוא חד משמעית הודות לפעילות האקטיבית של חשיפת הנציבות בפני ילדים עם מוגבלות, כמו לכלל הילדים בפנימיות שבפיקוח משרד הרווחה והשירותים החברתיים. לצד התרחבות מספר הפניות בעניינם של ילדים בפנימיות, שם הילדים פוגשים באופן אקטיבי את צוות הנציבות, מספר הפניות מילדים באומנה עדיין נמוך מאוד ביחס לחלקם באוכלוסיית המושמים ומעלה חשש כבד כי רובם עדיין אינם מכירים את הנציבות, על אף כרטיסי היידוע שאמורים להיות ברשותו של כל ילד הנמצא בהשמה חוץ ביתית במדינת ישראל.

מטבע הדברים, עבודתה השוטפת של הנציבות הכוללת טיפול בפניות ילדים בהשמה חוץ ביתית באופן נקודתי מביאה עמה נקודת מבט ייחודית על המתרחש בשטח. פעמים רבות, לאורך השנה צוות הנציבות מבחין בסוגיות החוזרות בתלונות או סוגיות חריגות היכולות להצביע על מגמות או פערים במדיניות הקיימת. בכדי להטיב עם קהל היעד עליו היא אמונה, הנציבות רואה זאת מחובתה להצביע על אותן מגמות ועל פערי המדיניות הקיימים בפני קובעי המדיניות הרלוונטיים. קובעי המדיניות במשרדים השונים הם שותפים משמעותיים לנציבות במילוי משימתה לאפשר לילדים שמירה על זכויותיהם ורווחתם במסגרות המיועדות להוות חלופה ביתית מטיבה. על כן אנו מביאים בפרק זה את התובנות של ממצאי בירור הפניות וההמלצות לשינוי ולשיפור באופן כללי.

מתוך 177 הפניות שבירורן הסתיים בשנת 2025, עולות מספר סוגיות, שאת חלקן הפצנו כבר במהלך השנה לקובעי המדיניות הרלוונטיים ואת הנבחרות שבהן נביא כעת, בתקווה שישמשו את כל הנוגעים בדבר ביצירת מדיניות חדשה, שינוי מדיניות קיימת והתנהלות העמותות המפעילות והמסגרות עצמן.

ליקויים ביידוע ומתן הסבר לילדים על זכותם לפנות אל נציבות פניות ילדים ונוער בהשמה חוץ ביתית:

בפנימיות אמנם יש בסיס היכרות רחב יותר עם הנציבות, אולם מסוירים שערכה הנציבות לאורך השנה ניכר כי במסגרות רבות עדיין אין הקפדה על ביצוע התקנות לחוק האומנה שנכנסו לתוקף במרץ 2019. היעדר בקרה על יישום התקנות בולט במיוחד בכל הנוגע ליידוע הילדים באמצעות חלוקת כרטיסי הנציבות ע"י עו"ס המסגרת ומתן תזכורת אחת לחצי שנה וכן הצבת טלפון שיאפשר לילדים ליצור קשר עם הנציבות באופן פרטי ומוצנע, ללא צורך לבקש רשות מאיש צוות. ילדים שאינם מחזיקים בטלפון נייד אישי מתקשים ליצור קשר עם הנציבות בהיעדר טלפון על פי הנדרש ולדאבוננו לרוב מדובר בילדים צעירים, ילדים עם מוגבלות וילדים המקבלים תגובה של מניעת גישה לנייד שלהם.

בעבר משיחותנו עם המסגרות, עלה כי היעדר ההקפדה על התקנות לרוב מקורו לא בכוונת זדון, אלא בחוסר היכרות עם הנציבות ועם החובות המוטלות על המסגרת בהקשר זה על פי חוק. אולם מאז, מתקיימים סיורי היכרות על בסיס קבוע ולצערנו, סיורים חוזרים בפנימיות מעידים כי התיווך וההסבר אודות הנציבות למנהלי הפנימיות והצוותים בשטח לא מספק וכי העדר בקרה שוטפת על מילוי הוראות התקנות לחוק, פוגע במיצוי הזכויות של הילדים.

הסיורים בפנימיות חשפו כי גם חלק ניכר מהמחלקות לשירותים חברתיים ברשויות המקומיות לא פועלות בהתאם לתקנות חוק האומנה (מנגנון תלונה לילדים במסגרת השמה חוץ ביתית), תשע"ט-2019. למעשה בעת הכנת קטין ליציאה מהבית וטרם הגעתו למסגרת החוץ ביתית שנבחרה עבורו או בשיתוף עימו, לא תמיד מובא בפניו המידע על זכויותיו המלאות הכוללת את זכות הפנייה לנציבות, כמו כן הקטין לא מצויד כנדרש בכרטיס יידוע על דרכי הפנייה לנציבות. הנציבות חוזרת ומתריעה כי אי בקרה של יישום החוק והתקנות מהווה פגיעה בזכויות הילד ובחשיפתו ליכולת שלו להשפיע על חיי היום יום שלו.

סוגיות ומגמות שעלו בפניות של ילדים באומנה:

- **מספר הפניות המועט המגיע מילדים באומנה-** כפי שנכתב בדברי הפתיחה לפרק זה, בדומה לשנה שעברה, מספר הפניות המועט שהגיע מילדים באומנה מעורר חשש כי ישנם ליקויים בדרכי היידוע על קיום הנציבות עבור אותם ילדים, זאת על אף חלוקת כרטיסי היידוע המעוגנת בתקנות לחוק האומנה. חשש זה מתגבר על רקע פניות של מנחות אומנה אל הנציבות בשאלות ששיקפו את חוסר הידע שלהן לגבי הנציבות בכלל ולגבי אופן עבודתה בפרט. כל זאת כמובן לצד הקשיים האובייקטיביים הקיימים ממילא עבור ילדים באומנה באם ירצו לפנות לנציבות. עם זאת, בשנה האחרונה קיימנו שוב מפגשי הסבר לכלל מנחות האומנה בכלל הארגונים המפעילים, וניתן לראות עליה

במספר הפניות בעניינם של ילדים החיים במשפחות אומנה. אולם עדיין בולט הפער המשמעותי, בין פניות שיוזמים הילדים עצמם כשהם חיים בפנימייה לבין הילדים החיים במשפחות אומנה. המלצת הנציבות היא להקפיד על קיומה של בקרה בתיקי מנחות האומנה על מנת לוודא כי יש תיעוד ליישום החוק והתקנות, לצד ביצוע קבוצות מיקוד של ילדים במשפחות אומנה.

• **ילדים באומנה הזקוקים לטיפול רפואי ואין הסכמת אפוטרופוס – השנה** התקבלו מספר פניות מצד אומנים בעניין אי קבלת מענה רפואי לילדים שבאחריותם. אחת הדוגמאות היתה, פנייתה של אומנת בעניין שני פעוטות, אשר המשפחה קיבלה לאומנה. הפעוטות אובחנו עם מספר מחלות. בכדי לשפר את מצבם הבריאותי הפיזי, עם השלכה על יכולת ההשתלבות שלהם במסגרות, ושיפור יכולת השינה בלילה (של אחד מהילדים), הם נדרשו למספר פרוצדורות כירורגיות. הפנייה אל נציבות פניות ילדים ונוער בהשמה חוץ ביתית, היתה לאחר שנה שהילדים לא קיבלו את המענה הרפואי, וזאת בהעדר הסכמת אפוטרופוס טבעי – ההורה או החלטת בית משפט. בירור הנציבות העלה כי אי מתן הטיפול הרפואי נבע מלקויות של שירותי הרווחה באופן הטיפול במקרה. במובן זה, המחלקה לשירותים חברתיים פעלה רבות בניסיון להביא למתן טיפול רפואי, אולם פעלה לא נכון ועל כן בפועל לא התגבשו התנאים שאפשרו את קבלת האישורים הנדרשים לביצוע הפרוצדורות, להם היו זקוקים שני הילדים. הנציבות מצאה בכל הפניות שהגיעו אליה, כי חסר נוהל ברור של עבודה בין שירותי האומנה, לעובדת הסוציאלית של המשפחה ולעובדת הסוציאלית לחוק. הבירור העלה כי חסרה ההטמעה של נהלים קיימים המגדירים את החוק הרלוונטי לטיפול בנושא. במובן זה, שגם אם ילד מושם באמצעות חוק הנוער במשפחה אומנת, בכל הקשור להתערבות באחריות האפוטרופוס של הילד לקבלת טיפול רפואי, הרי שהחוק שיש להפעיל הוא חוק הכשרות המשפטית והאפוטרופסות, והעו"ס לחוקי סדרי דין הינו בעל הידע והסמכות לפעול בהתאם לחוק זה. המלצת הנציבות היא לקיים הכשרות ריענון בנושא ייזום הליך רפואי לעובדות סוציאליות לחוק (חוק הנוער וסדרי דין) ולמנחות אומנה.

סוגיות ומגמות שעלו בבירור פניות של ילדים עם מוגבלות במסגרת דיור חוץ ביתי:

• **אי שמירה על רצף טיפולי תרופתי בעת יציאה לסופ"ש או חופשות – במהלך** השנים התקבלו פניות של ילדים על כך שיצאו לבית ההורים או משפחות מארחות, ללא התרופות להם הם זקוקים. בירור פניות אלו העלה כי מדובר באירועים נקודתיים שקיבלו מענה. השנה בנציבות פניות ילדים ונוער נחשפנו למצב של קושי מתמשך באי הקפדה על המשך קבלת טיפול רפואי, בעת שילדים נמצאים בבית ההורים. כך לדוגמא, התקבלה פנייה מילד עם מוגבלות שכלית התפתחותית שבפנייתו ציין כי באופן קבוע, במהלך

החופשות בבית משפחתו, הוריו אינם דואגים לתת לו את התרופות להן הוא זקוק, וזאת למרות שהפנימייה מקפידה לשים לו את התרופות בנרתיק שמיועד לתרופות וגם מקפידים לשים בתיק של הילד עם יציאתו לבית הוריו. בירור הפנייה העלה כי למרות קיומו של נוהל המגדיר אי מתן טיפול תרופתי בבית כדבר שהמסגרת מחויבת לדווח עליו כאירוע חריג, במקרה זה המסגרת לא דיווחה על כך. אולם הבירור העלה, העדר מנגנון מעקב בקהילה, במסגרת התוכנית הטיפולית הכוללת של הנער. במובן זה, תוכנית הטיפולית של הנער התמקדה בחיי היום יום שלו, במסגרת, אך לא הוגדרה תוכנית טיפולית הוליסטית, אשר תכלול בתוכה גם את דרכי ההתערבות בתקופה שהילד נמצא עם הוריו, זאת למרות המידע שהיה על התנגדות ההורים למתן טיפול תרופתי או לפחות על אי רצון להקפיד לתת את הטיפול התרופתי. פניה זו ממחישה את החשיבות במעורבות של מסגרות הדיור ובירור מצבו כאשר הוא נמצא בבית משפחתו, כמו גם חשיבותה של תקשורת שוטפת בין הקהילה למסגרת החוץ ביתית. המלצת הנציבות הנה לגבש הנחיות למסגרות הדיור ולמחלקות הרווחה שמתוות את העבודה המשותפת בין שני הגורמים באופן שיבטיח כי המסגרת מקבלת מידע על מצב הילדים במהלך שהייתם בבית משפחתם ובהתאם למידע לבנות תכנית במשותף עם מחלקת הרווחה שמטרתה הבטחת שמירה על רצף הטיפול בבית.

• **אי הנגשת המידע על זכות הפנייה לנציבות -** חוק האומנה מחייב מתן הסבר והתאמה לילדים בכלל וילידים עם מוגבלות בפרט, בשפה שתהייה ברורה ומובנת לילדים. נציבות פניות ילדים ונוער בהשמה חוץ ביתית, השקיעה רבות בלמידת נושא ההנגשה באמצעות הסיוע ומימון האיחוד האירופאי, ופעלה בשיתוף פעולה מלא עם מינהל מוגבלויות של משרד הרווחה על מנת להביא להנגשת המידע לילדים עם מוגבלות. יחד עם המרכז להנגשה קוגניטיבית, נבנו כלים ייחודיים להנגשת המידע לילדים עם מוגבלות, על זכות הפנייה לנציבות פניות ילדים, . היום יש שילוט מונגש, כרטיסי יידוע מונגשים, סרטון מונגש ולומדה שמטרתה ללמד ילדים ים מוגבלות להתקשר עם הנציבות, ללמד אותם מה זה תא קולי וכיצד משאירים הודעה אם לא עונים. בפועל למרות ההכנות וההשקעה, הילדים עם מוגבלות בהשמה חוץ ביתית כלל לא נחשפו לאמצעים אלו, ולא היתה הקפדה ובקרה על קיומה של החשיפה בפני הילדים, בהתאם לתקנות לחוק. המלצת הנציבות היא לקיים בקרה של הפיקוח על יישום החוק והתקנות.

סוגיות ומגמות שעלו בבירור פניות ילדים בפנימיות :

• **פניות על אי רכישת ביגוד:** בשנת 2024 עשרות פניות של ילדים על העדר ביגוד או אי רכישת ביגוד חדש נמצאו מוצדקות, בהתבסס על הגדרת סכום המיועד לרכישת ביגוד לילד במהלך שנה אחת. בקובץ נהלים בפנימיות, נוהל "תנאי סביבה וציוד" סעיף 5.3 לנוהל, מחייב כי הפנימייה תדאג לביגוד בדגש על איכות הביגוד, כמות מותאמת, אפשרות למבחר לפחות בשלוש חנויות ומותאם לעונה. עם פרסומו של המכרז החדש להפעלת פנימיות לילדים במשרד הרווחה, נקבע כי התעריף עבור כל ילד בפנימייה כולל סכום מינימלי של כ-3200 ₪ המיועד לרכיבים: חינוך, שיעורי עזר, ביגוד,

חוגים, רפואה, מזון, נסיעות ודמי כיס, כאשר לפנימייה עומדת גמישות תקציבית. למרות ההגמשה בתקציב, עדיין השנה מעל 100 ילדים פנו בעניין קשיים ברכישת ביגוד, מתוכן 92% עדיין נמצאו מוצדקות, בהתבסס על אי מילוי הנחיות המשרד כפי שמופיעות בנוהל המוזכר מעלה. לאור השינוי, לנציבות היה קושי לברר את הפניות בהיבט תקציבי אישי, על כן התמקדנו בהקפדה על רכישה פעילה בשיתוף הילדים תוך מתן אפשרות בחירה בין חנויות.

• **דמי כיס לילדים:** במהלך השנה האחרונה למעלה מ-300 ילדים פנו בדבר קשיים בחלוקת דמי הכיס. בירור הנציבות מצא קשיים במספר סוגיות הקשורות לנושא חלוקת דמי כיס.

■ על אף שהנושא כבר עלה גם בדוחות קודמים, ועל אף שנהלי הפנימיות מדגישים את חובת מתן דמי הכיס, במלואם וללא סייגים, עדיין הגיעו אל הנציבות פניות שנמצאו מוצדקות, אודות ענישה באמצעות קיזוז דמי כיס וזאת בניגוד לנהלים של משרד הרווחה. בעוד שמשרד הרווחה הגדיר את גובה דמי הכיס, על פי גיל ומחייב להעביר אותם במלואם לילדים, עדיין בחלק מהמסגרות מתקיים נוהג שגור למדי בו ילדים "נקנסים" כאמצעי ענישה

■ חוסר הקפדה על חתימת ילדים על קבלת דמי הכיס, לצד חוסר הקפדה על דיוק יום החתימה. בנציבות התקבלו יותר מפעם אחת צילומי חתימות ילדים, שהיה ברור כי נחתמו באמצעות שרבוט ל קריא, באופן גורף על ידי אדם אחד ולא על ידי הילד.

המלצתנו היא לקבוע חובת כתיבת שם על ידי הילד ולא חתימה, על מנת שניתן יהיה לתת תוקף לבקרה או לבירור תלונה. כמו כן, חובת מילוי תאריך נכון ליום קבלת דמי הכיס. הקפדה על שינויים אלו יש לה חשיבות ליכולת בקרה רגולטורית, וחשוב לא פחות יש לה אפקט חינוכי, להתמודדות של ילד עם כספים ומעקב אחר תשלומים שמקבל.

• **איום בהשעיה מהפנימייה/ השעיות או סירוב הפנימייה לבקשת ילד/ה לשוב לפנימייה לפני תום החופשה בבית המשפחה:** נציבות פניות ילדים ונוער בהשמה חוץ ביתית, עומדת על כך שלכל ילד זכות לגדול בבית ובהעדר יכולת הורית לאפשר לילד לגדול בביתו, תהייה זו אחריות המדינה לדאוג להשמה שתהווה עבורו חלופה ביתית. בשנת הפעילות האחרונה, נושא זה חזר שוב, וילדים פנו אל הנציבות בעקבות השעייתם מהפנימייה או איום בהשעיה מהפנימייה, או סירוב הפנימייה לבקשות לשוב לפני תום החופשה בבית המשפחה. הפנימיות אינן מהוות מסגרת לימודית, אלא בית חלופי. מבית לא משעים, בית הוא המקום שאפשר לחזור אליו או להישאר בו בעקבות מצוקה או קושי. במרבית מהפניות

הללו, העבירו הילדים את עלבונם מתחושת הדחייה מהמקום אשר אמור להוות עבורם בית.

בכדי שהפנימייה תהווה חלופה ביתית מטיבה, משרד הרווחה הוציא הנחייה האוסרת על השעיות, אלא במקרים חריגים באישור מטה המשרד. אלא שבפועל השימוש ב"איום בהשעיה" עדיין פרקטיקה נהוגה לעיתים. הנציבות קוראת, ולא בפעם הראשונה, לוודא כי השעיות אינן נמנות על ארגז כלי ה"תגובות" להתנהגות בלתי תקינה של ילדים. כמו כן, יש לגלות גמישות והבנה באשר לבקשות מיוחדות של ילדים לשוב לפני תום סוף שבוע או חופשת חג בבית המשפחה או להישאר בפנימייה במהלך סוף השבוע, כל זאת כמובן תוך איזון עם הערך החשוב של שמירת הקשר עם המשפחה. בנוסף, הנציבות ממליצה שוב כי בטרם יינתן אישור השעיה, שיתקיים בירור ולו טלפוני עם הילד/ה אותו מבקשים להשעות.

- **תחושת אי מוגנות בפני גניבות וקושי בטיפול של המסגרות:** בדוחות קודמים שהוציאה הנציבות, תחת ידה, כבר הייתה התייחסות לתחושת חוסר המוגנות של חניכים מפני גניבות וכן אוזלת היד ותחושת האדישות של החניכים שהצוות מגלה לעניין זה. סוגית הגניבות עלתה כמגמה ביתר שאת גם השנה, כאשר גם כאן במרבית המקרים החניכים הדגישו שנותרו ללא פתרון מהצוות לגניבה שהתרחשה או למניעת גניבות עתידיות. נוהל "תנאי סביבה ציוד" מחייב את הפנימייה שבכל חדר מגורים יהיה ארון עם אפשרות נעילה, לאחסון החפצים האישיים. חיים בצל גניבות, אינם תואמים להגדרת חלופה ביתית, שכן מקום מגורים של ילד כמו גם של מבוגר ראוי ונכון שיהיה מוגן. טיפול ומניעת גניבות אינה גזירה שלא ניתנת לביצוע. אי ההקפדה על הנוהל המחייב לא מאפשר תחושת מוגנות ולעיתים טיפול לקוי באירוע, אם באי בדיקת האירוע או באמצעות ענישה קולקטיבית מבלי לדעת באמת עם מי מחברי הקבוצה שנענשה הוא או היא עברו את עבירת הגניבה. המלצת הנציבות היא ליישם את הנוהל המחייב את הפנימייה, לאפשר לילד נעילה ולו מגירה אחת בארון, לצורך אחסון החפצים האישיים שלו והיקרים לו.

- **החרמת ניידים והיעדר טלפון נגיש:** נושא החרמת ניידים אישיים כתגובה, עלה מספר משמעותי של פעמים השנה. הפרקטיקה של מתן תגובה באמצעות אי מתן גישה לנייד, הינה פרקטיקה חינוכית מקובלת. אולם כשהיא נעשית ללא מגבלה ברורה של זמן או החרמה מלאה, הדבר מעלה תהיות לגבי הזכות לרכוש פרטי של ילד. בנציבות פניות ילדים התקבלו פניות של ילד ש שטענו כי הנייד שלהם הוחזרם ולא הוחזר להם גם כאשר יצאו לבית הוריהם. ילדה פנתה אלינו וטענה כי בפנימייה שלה יש חובה להביא את הטלפון הנייד לפנימייה, ולהפקיד אותו אצל הצוות עד יציאת סוף השבוע הבא. במקביל, סיורי ההיכרות חשפו כי גם היום עוד לא הותקנו בכל הפנימיות טלפונים כנדרש בתקנות לחוק. המלצת הנציבות היא לקבוע נוהל המגדיר אירועים המצדיקים החרמת טלפון נייד, משך הזמן אופן השמירה ותיעוד הפעולה.

• **פערים בהנגשה שפתית בפנימיות לילדים דוברי ערבית:** בעקבות בירור מספר פניות מילדים דוברי ערבית נמצאו פערים הנובעים מהנגשה שפתית. עלה כי בחלק מהפנימיות בהן ביקרו נציגי הנציבות גורמי הפיקוח אינם דוברי ערבית. מצב זה מחייב אותם להשתמש במתורגמן על מנת לקיים שיח עם הילדים ופעמים רבות אחד מאנשי הצוות בפנימייה ממלא תפקיד זה. המלצת הנציבות היא כי בפנימיות ערביות בהן המפקחים אינם דוברי ערבית, יתלווה למפקח נציג חיצוני הדובר ערבית על מנת לאפשר שיח פתוח לחלוטין עם הילדים ללא נוכחות אנשי צוות. כמו כן, יש להנגיש כל חומר קריאה רלוונטי (כגון תפריט) בשפה המובנת לכלל הילדים השוהים במסגרת.

• **קשיים ברישום ילדים למסגרות חינוך:** בנציבות פניות ילדים ונוער התקבלו מספר פניות מילדים אשר טענו כי בהעדר מסגרת חינוכית הם חסרי מעש בפנימייה או לחילופין מרגישים חריגים שכן אינם יוצאים למסגרות חינוך כיתר הילדים. בירור הנציבות העלה תופעה קשה של סירוב רשויות מקומיות לאפשר שיבוץ ילדים במסגרות חינוך בקרבת הפנימיות. כך התקבלה פנייה של ילדה אשר הביע חשש משיבוצה למסגרת חדשה, בירור הנציבות העלה כי למעשה הנערה שהתה קרוב לשלושה חודשים מאז הגעתה לפנימייה, ללא מסגרת עקב סירוב מסגרות לקבל אותה וקושי אל מול הרשות המקומית, בה נמצאת הפנימייה. ילדים לא בוזרים לעזוב את בית הוריהם, הגעתם להשמה חוץ ביתית קשה דיו, ואין מקום להוסיף לכך תחושת דחייה באמצעות סירוב קבלה למסגרות חינוך. בנוסף צוות הפנימייה, נכון שיתרכז בקליטת ילד לפנימייה באופן נעים ומקדם ולא יעסוק בהתמודדות אל מול בירוקרטיה מיותרת שאין לה מקום. נציבות פניות ילדים ונוער ממליצה לקדם דיון בין משרדי ומעקב של הכנסת, על הפגיעה בילדים באי קבלתם למסגרות חינוך ו/או אי טיפול מידי של מחלקות החינוך של השלטון המקומי.

פרק שלישי – פעילות הנציבות בשנת 2025

שנת 2025 הייתה השנה השמינית לפעילותה של נציבות פניות ילדים ונוער בהשמה חוץ ביתית. על אף הנסיבות המתגרות שאפיינו שנה זו יותר מכל, הנציבות הצליחה לקדם עוד מספר פרויקטים במטרה לבסס את המנגנון, להתאימו לאוכלוסיות שונות וכן להרחיב ולפשט את דרכי הפנייה אליה.

- הפעלת המנגנון עבור ילדים עם מוגבלויות – סעיף 56 לחוק האומנה מנחה כי מנגנון הפניות יהיה נגיש לפנייה ישירה של ילדים ויכלול התאמות הנדרשות להגשת תלונה בהתחשב בשפה המובנת לילד, בגילו ובמידת בגרותו, ולעניין ילד עם מוגבלויות – גם בהתחשב במוגבלותו. השנה החלה את עבודתה ממונה לבירור תלונות עבור ילדים עם מוגבלות, בעלת רקע ועבודה עם ילדים עם מוגבלות. עבודתה מתבססת על שיתוף הפעולה שנשעה בשנת 2021 בסיוע המכון הישראלי להנגשה קוגניטיבית. אשר קיים מפגשי היכרות עם ילדים עם מוגבלויות בהשמה חוץ ביתית על מנת להציג בפניהם את הנציבות ולבחון יחדיו את הדרכים המתאימות ביותר ליידוע כלל הילדים עם מוגבלות על קיום הנציבות, ואילו כלים נדרשים עבורם בכדי לפנות בצורה חופשית ופרטית וכיצד נוכל לבסס עימם אמון הדדי ולהעניק תחושת ביטחון ומוגנות. התאמת המנגנון נעשה תוך שיתוף הילדים עם מוגבלות בעצמם בקביעת מאפייניו של המנגנון באופן המותאם להם, זאת גם בהלימה למדיניות הממשלה בנושא שיתוף ציבור שקיבלה ביטוי בהחלטת ממשלה מספר 4028. בשיתוף פעולה הדוק עם מנהל מוגבלויות במשרד הרווחה, תהליך זה יצא לדרך.
- ילדים עם מוגבלות מיעצים לנציבות פניות ילדים בהשמה חוץ ביתית. השנה הוקמה קבוצה מיעצת של ילדים עם מוגבלות, שמטרתה לייעץ לנציבות על טיפול וניתוח סוגיות המגיעות מכלל הילדים, בדגש על ילדים עם מוגבלות. בשלב הזה הקבוצה גובשה ומרכז פעילותה יתקיים בשנה הקרובה.
- ביסוס אתר ייחודי לנציבות – בסיוע אגף בכיר טכנולוגיות דיגיטליות ומידע במשרד העבודה, הרווחה והשירותים החברתיים, הועלו לאתר מידעים המרחיבים את הידע על הנציבות. כולל לומדה עבור ילדים קטנים וילדי מש"ה.
- ביסוס סיורי היכרות באופן קבוע – השנה התקיימו 72 סיורי היכרות יזומים (בנוסף לסיורי בירור). סיורים אלו מיועדים ליידע באופן ישיר את הילדים על קיום הנציבות וזכותם לפנות אליה. במהלך הסיורים, עלתה ההבנה לחשיבות יידוע כלל אנשי הצוות של המסגרות, ועל כן כלל העובדים מוזמנים למפגש עם צוות הנציבות. בסיורים אלו פגשנו למעלה מ-2,800 ילדים להם נתנו הסבר על הנציבות ועל זכותם לפנות אל הנציבות. בעקבות 57 סיורים ילדים הרשו לעצמם לפנות אל הנציבות.

- שיתופי פעולה פנים משרדיים לקידום מדיניות- הצפת סוגיות מדיניות ופערי מדיניות בנהלים הקיימים בפני הגורמים המקצועיים הרלוונטיים, כפי שעלו מהתלונות שהתקבלו השנה בנציבות.
- הפעלת ועדה מייעצת – אידאולוגיית העבודה של הנציבות, היא של שיתוף וחשיבה רחבה ככל הניתן. בהתבסס על כך, גם השנה היתה הקפדה על הפעלת ועדה מייעצת אליה הנציבות הביאה סוגיות לחשיבה משותפת לשם גיבוש דרכי פעולה עתידיים. הועדה מורכבת מבוגרי השמה חוץ ביתית, נציגי המגזר השלישי, נציגי משרד החינוך, הסיוע המשפטי לקטינים, משרד הרווחה, ייעוץ משפטי, נציגת אקדמיה, ומנהל פנימייה בדימוס.

מבט קדימה ותודות

הקמת נציבות תלונות ילדים ונוער הייתה צעד חשוב לביסוס זכויות הילדים בישראל בהתאם לאמנה לזכויות הילד, אך חשוב לזכור שזו רק תחילת הדרך. מדובר בגוף צעיר, חדשני, שמחזיק באחריות כבדה – להקשיב, לבדוק, להשפיע ולשנות מציאות עבור הילדים והנוער בישראל.

המבט קדימה חייב להיות אמיץ: נציבות חזקה ומשמעותית תידרש להעמיק את מעמדה כגוף עצמאי, בלתי תלוי, שפועל בשקיפות וביושרה מול מוסדות המדינה – ומצד שני, יודע להנגיש את עצמו לילדים ונוער מכל מגזר, רקע, קהילה ויכולת בדגש על ילדים עם מוגבלויות ובעיקר ילדי מש"ה.

החזון הוא ברור: נציבות שתהיה לא רק מוסד ציבורי, אלא עיקרון מתמשך – שחברה מתוקנת מודדת את עצמה גם לפי היכולת שלה להקשיב לילדים.

אני מאמינה בחשיבות הקמתו של מנגנון לבירור פניות של ילדים, ובחיוניות נציבות ילדים בכלל, ומקווה שמי שימשיך להוביל אותה, ימשיך לעצב אותה באומץ, בחכמה ובאמפתיה – מתוך נאמנות לילדים עצמם.

במעמד זה ארצה להודות לחברי הועדה המייעצת של הנציבות על הפרספקטיבה ומרחב הדיון הפתוח והעשיר, לכל היחידות השותפות לעבודתנו במשרד העבודה, הרווחה והשירותים החברתיים, למנהלי ומפקחי המחוזות, לשלל אנשי משרד החינוך אותם זכינו להכיר השנה ומעבר לכל – לילדים ששמים בנו את מבטחם. נעשה הכל להמשיך לסייע לכם ולעמוד על זכויותיכם לחלופה ביתית מטיבה על כל המשתמע מכך.

אני מבקשת להודות לאנשי הצוות של נציבות פניות ילדים ונוער מדיאן אבו עיסא – ממונה בירור פניות ילדים וילדים דוברי ערבית, ראיפה חכרוש – מרכזת פניות ילדים וממונה בירור לשעבר, ומאיסה בחירי – ממונה בירור פניות ילדים עם מוגבלות, אשר הוסיפו והביאו את הידע והערך המוסף שלהם להרחבת מתן המענה והזמינות לילדים.

שלכם,

סימונה שטיינמן – נציבת פניות ילדים ונוער בהשמה חוץ ביתית